

та кримінально-правові наслідки. Так, коли підозрюваний відомий, але невідоме його місцезнаходження та він не має мети переховуватися від органів слідства і суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності, то перебіг строків давності притягнення до кримінальної відповідальності не зупиняється і після їх закінчення кримінальне провадження повинно бути закрито. Коли ж особа свідомо переховується від органів слідства та суду – це обумовлює можливість її затримання, обрання щодо неї більш суворого запобіжного заходу або навіть притягнення до кримінальної відповідальності, наприклад, якщо переховування було пов'язане із втечею з під варти. Крім того, у цьому випадку перебіг строків давності зупиняється і відновлюється лише після затримання підозрюваного чи його явки (ст. 49 КПК). До зупинення розслідування слідчий, прокурор оголошує розшук підозрюваного місцезнаходження якого невідоме (ст. 281 КПК).

Новою для кримінального процесуального законодавства України є така підстава зупинення досудового розслідування наявна необхідність виконання процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва; але обов'язковою умовою для зупинення досудового розслідування на цій підставі – це існування в матеріалах кримінального провадження запиту, який складений відповідно до ст. 552 КПК, і документів, що до нього додаються.

Зупинення досудового розслідування, коли не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, закон, на відміну від УПУ 1960 р., не передбачає. Тут мова йде про випадки, коли слідчий має достатньо доказів, що злочин мав місце, але хто його вчинив, встановити не уявляється можливим, тобто злочин залишився нерозкритим і слідчий, прокурор не виконав основного завдання стадії досудового розслідування. Слідчий, прокурор повинен продовжувати здійснювати всі можливі дії, спрямовані на розкриття злочину і встановлення особи, яка його скоїла.

### **Гловюк І.В.**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент*

## **ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ**

Розширення меж дії принципу диспозитивності у новому КПК торкнулося у тому числі і провадження у формі приватного обвинувачення. У новому КПК у ст. 477 до кримінальних правопорушень, провадження щодо яких здійснюється у формі приватного обвинувачення, віднесено велику кількість складів злочинів, у тому числі і тих, де публічний елемент для початку кримінального провадження не є зайвим (наприклад, ч. 1 та ч. 2 ст. 122 КК, ч. 1 ст. 139 КК, ч. 1 ст. 142 КК, ч. 1 ст. 162 КК, ст. 365<sup>2</sup> КК, ч. 2 ст. 126 КК, ч. 1 ст. 146 КК).

Однак, на жаль, ні в КПК, ні у роз'ясненнях Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ немає відповіді на деякі питання, що виникають у практиці, наприклад: чи необхідно приймати заяву близького родича особи, постраждалої від злочинів, передбачених ст. 477 КПК; чи повинен прокурор брати участь у судовому розгляді у провадженні, що здійснюється за злочинами, передбаченими ст. 477 КПК; чи зобов'язаний прокурор передати потерпілому наявні у нього матеріали кримінального провадження у випадку відмови від підтримання державного обвинувачення у суді; як захистити права осіб, постраждалих від злочинів, передбачених ст. 477 КПК, які через свій безпорадний стан, залежність від особи, яка вчинила кримінальне правопорушення чи з інших причин не може захистити свої законні інтереси.

Що стосується прийняття заяви близького родича особи, постраждалої від злочинів, передбачених ст. 477 КПК, то, керуючись ч. 4 ст. 214 КПК, слідчий, прокурор зобов'язані прийняти таку заяву. Адже, у відповідності до цієї норми, слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається. Крім того, можливість подання такої заяви впливає із ч. 6 ст. 55 КПК. Водночас виникає колізія із ч. 4 ст. 26, яка передбачає, що кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення розпочинається лише на підставі *заяви потерпілого* (курсив мій – І.Г.). Відповідно, для того, щоб почати це провадження, прокурор, слідчий зобов'язані забезпечити явку постраждалої особи та отримати саме від неї заяву про вчинення кримінального правопорушення.

Що стосується участі прокурора у судовому розгляді провадження у формі приватного обвинувачення, то КПК чіткої відповіді на це питання не дає. Ст. 36 у ч. 3 указує, що участь прокурора в суді є обов'язковою, крім випадків, передбачених цим Кодексом; у КПК виключень для провадження у формі приватного обвинувачення не зроблено. Однак водночас як приватне розглядається обвинувачення, якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення у провадженні у формі публічного обвинувачення (ч. 5 ст. 340). Чіткої відповіді на це питання немає і у Наказі Генерального прокурора України від 19.12.2012 р. № 4гн «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні», п. 14 якого установлює: забезпечувати участь прокурора в судовому провадженні з розгляду обвинувальних актів, крім випадків, передбачених законом. Натомість, Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 03.10.2012 р. «Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» передбачив необов'язковість участі прокурора у провадженні, яке здійснюється у формі приватного

обвинувачення: п. 2 цього листа закріплює, що неприбуття для участі у підготовчому судовому засіданні учасників судового провадження (крім прокурора, за винятком випадків, коли кримінальне провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення в порядку ч. 4 ст. 26 КПК), які належним чином повідомлені про дату, час і місце проведення такого засідання, не перешкоджає його проведенню. У доктрині визнається обов'язковість участі прокурора у судовому розгляді у цьому провадженні (С.І. Перепелиця, В. Г. Пожар).

Однак, аналізуючи ці положення, слід враховувати також наступні моменти. Так, якщо прокурор не братиме участі у судовому розгляді, то яким чином суду будуть надані докази, зібрані у стадії досудового розслідування? У КПК не закріплено обов'язок прокурора передавати ці докази потерплого; а потерпілий, хоч і наділений за ст. 93 правом збирати докази, зрозуміло, у свої можливостях щодо їх збирання не може бути порівняний із слідчим та прокурором. З іншого боку, якщо прокурор братиме участь у судовому розгляді, а потерпілий примириться із обвинуваченням, що є обов'язковою підставою для закриття кримінального провадження, то думка прокурора для суду сили не матиме, і суд винесе ухвалу про закриття кримінального провадження. Цей порядок істотно відрізняється від положень, які були закріплені у КПК 1960 р., коли справа, порушена суддею за скаргою потерпілого, у разі вступу у неї прокурора, у зв'язку з примиренням потерпілого з обвинуваченням, підсудним закриттю не підлягала.

Водночас, аналізуючи зміст ст. 325 КПК, можна стверджувати, що у ній не враховуються наслідки неявки потерпілого саме у провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення; наслідки повторної неявки потерпілого передбачені лише ч. 6 ст. 340 КПК.

У кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення потерпілий є стороною (цей висновок можна зробити, здійснюючи системне тлумачення положень ч. 4 ст. 26 та ч. 4,5 ст. 340; на жаль, Глава 36 КПК такої норми не містить). Однак, враховуючи, що функція обвинувачення за новим КПК починається з моменту затвердження або складання обвинувального акту прокурором (оскільки, у відповідності до ч. 4 ст. 110 КПК, обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування), то, відповідно, потерпілий може реалізувати права сторони лише у судовому провадженні. У зв'язку із цим викликає зауваження неузгодженість п. 7 ч. 1 ст. 284 (яка дозволяє прокурору закривати кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення, якщо потерпілий, а у випадках, передбачених КПК, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення) із ч.4 ст. 26 та ч. 4 ст. 110, адже, якщо реалізація функції обвинувачення починається з моменту затвердження або

складання обвинувального акту прокурором, то, відповідно, у досудовому провадженні, навіть якщо воно здійснюється у формі приватного обвинувачення, формально потерпілий не може відмовитися від обвинувачення, яке ще не сформульовано. Безумовно, враховуючи вимоги процесуальної економії у випадку, якщо потерпілий не бажає у цьому випадку продовження кримінального провадження, але при цьому не укладає угоду із підозрюваним, слід, використовуючи процесуальну аналогію, закривати кримінальне провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК, оскільки це провадження не має судової перспективи. Однак, враховуючи вищевикладені змістовні неузгодженості законодавства, слід більш чітко визначити статус потерпілого у провадженні, що здійснюється у формі приватного обвинувачення.

**Бобечко Н. Р.**

*Львівський національний університет імені Івана Франка,  
доцент кафедри кримінального процесу і криміналістики,  
кандидат юридичних наук, доцент*

### **ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ТА КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ: ЧИ ВІДПОВІДАЄ НАЗВА ГЛАВ 31 ТА 32 КПК УКРАЇНИ ЇХНЬОМУ ЗМІСТУ?**

З метою ґрунтовного дослідження правового регулювання, теоретичних і практичних проблем проваджень з оскарження й перевірки судових рішень у вітчизняному кримінальному судочинстві необхідно визначитися із змістом наступних понять: «апеляційне провадження» («касаційне провадження»), «провадження в суді апеляційної інстанції» («провадження в суді касаційної інстанції»), «провадження в апеляційному порядку» («провадження у касаційному порядку»), «перевірка судових рішень в апеляційному порядку» («перевірка судових рішень у касаційному порядку») та «перегляд судових рішень в апеляційному порядку» («перегляд судових рішень у касаційному порядку»).

Апеляційне (касаційне) провадження становлять попередньо-перевірочна (з'ясування суддею-доповідачем питань стосовно відповідності апеляційної або касаційної скарги вимогам щодо її змісту та форми, її подання належним суб'єктом та на судові рішення, що можуть бути оскаржені в апеляційному чи касаційному порядку, у строки і з підстав, встановлених кримінально-процесуальним законом), організаційно-розпорядча (підготовка до апеляційного чи касаційного розгляду) та контрольно-перевірочна (власне апеляційний або касаційний розгляд) діяльність, регламентовані главами 31 і 32 КПК України.

Поняття «апеляційне провадження», «касаційне провадження», «провадження в суді апеляційної інстанції» (назва глави 31 КПК України) та «провадження в суді касаційної інстанції» (назва глави 32 КПК України) не